

Pontifex §. 1. *cum itaque*, ubi antecedentia similia privilegia, etiam specificè et singillatim exprimenda revocantur, cassantur, abrogantur et annullantur.

De erectione novi Ordinis Religiosi dixi *tit. de Regg.* vide *c. fin. h. t. c. un. eod. in 6*, et de mulieribus Beguinis, et Religiosis Fratricellis *Clem. 1. eod. et Extrav. an. Joan. XX eod.*

TITULUS XXXVII.

DE CAPELLIS MONACHORUM ET ALIORUM RELIGIOSORUM. ^a

344. *Nota.* Capellam dici vel à capiendo populo, vel à caprinis pellibus, quibus olim in V. T. Tabernaculum nobile tegebatur. Lex. Kahl. Quoad rem in sensu juris Can., capella significat vel altare, aut oratorium in Ecclesia extructum, vel ædiculum à templo separatam; vel conformiter huic rubricæ Ecclesiam Parochialem, modò non sit collegiata.

345. Q. I. *Cui competat jurisdictio et administratio in capellis, seu Ecclesiis monachorum?*

R. 1.º Si capella unita est monasterio jure semipleno, seu quoad temporalia tantùm, ità ut decimæ et alii fructus obviant monasterio, tunc jus instituendi perinet ad Episcopum, et sola præsentatio ad monasterium, nisi et hæc alteri competeret: atque eo casu institui debet Clericus secularis, tanquam vicarius perpetuus, assignata ei congrua portione (*c. 34. de præb. et Trid. sess. 24. c. 13. de refor.*)

2.º Si capella, seu Parochia unita sit monasterio pleno jure, hoc est, quoad temporalia et spiritualia, ità ut cura animarum translata sit in monasterium, tunc Prælatus seu rector principalis instituet ibi vicarium secularem perpetuum, vel temporalem pro arbitrio Episcopi (*Trid. sess. 7. c. 7. de ref.*), nisi Ecclesia illa consueverit per vicarios Regulares administrari: constit. S. Pii V *Ad exequendum 1557, calend. Nov.*

3.º Si capella unita est monasterio jure plenissimo, hoc est, quoad Clerum et populum, tota jurisdictio quasi Episcopalis est penes Prælatum, et nullo modo penes Episcopum: et tunc Parochus secularis aut Regularis subest tantùm Prælato. Cetera de his dixi in *tit. de Præb. et tit. de Inst.* Circa portionem (ne major sit 100 scutis, vel minor 50 scutis) assignandam vicario, disponit Pius V Const. cit.; sed plerùmque locorum consuetudo attenditur, uti etiam circa socium unum, vel alterum, vel plures addendos Religioso extra claustrum in Parochia viventi; atque ità non stringunt antiqua jura *c. 3. et fin. h. t. c. 2. 5. de stat. monach.*, licèt expediat illa observare.

346. Q. II. *An Parochus, vel alius Clericus Episcopo diocesano inferior*

^a.—Agitur de his in Sexto *hoc tit.*—In Decreto 16. q. 1 et 2.

habeat intentionem suam in jure communi fundatam super subjectione capellarum in suo territorio sitarum?

R. Negative, ex *c. 2. h. t.*; ubi Parochus S. Cæciliæ cogitur probare, et tantum obtinet, quantum probat, scilicet baptismum et scrutinium seu examen catechizandorum; et *c. fin. de off. Archid.* compellitur Archidiaconus ad probandam subjectionem. Si verò intentio eorum fundata fuisset in jure comm., relevati fuissent ab onere probandi, sicut relevatur Episcopus; ergò.—Ex quo solvitur *c. 6. 7. de Religios. dom. c. 11. de M. et O. et c. 2. h. t. ibi: debet de jure com.*; nam hæc non est decisio Pontificis, sed mala allegatio partis.

Hucusque actum est de juribus et obligationibus Clericorum et Regularium; nunc agetur de juribus et obligationibus, quæ Ecclesia, alii, vel alii Ecclesiæ debent: uti est jus patronatus, pensionis, consecratio Ecclesiæ, administratio sacramentorum, observatio festorum et jejuniorum, reparatio et immunitas Ecclesiarum.

TITULUS XXXVIII.

DE JUREPATRONATUS. ^a

347. *Nota I.* Jus patronatus in jure civili accipi pro eo jure, quod habet dominus in servum manumissum (*tit. ff. de jurepatr.*), estque receptum jure Canonico *Can. 61. liberti 12. q. 2.* At in præsentem, jus patronatus est: Potestas præsentandi Clericum instituendum ad beneficium vacans. Et hoc jus est spirituale; non quidem formaliter, sed connexivè, qui antecedenter annexum est officio spirituali, ad quod Clericus presentatur; sicut paramenta antecedenter dicuntur sacra connexivè, quatenus ordinantur ad divina mysteria (*Can. 42. 44. d. 1. de consecr.*) Licèt autem per prima quinque sæcula nihil legatur de isto jure; tamen deinde, ut Ecclesia alliceret benefactores ad fundanda templa et beneficia, generaliter eis concessit hoc jus patronatus, et ad illud, licèt spirituale sit, laicos habilitavit (*Can. 29. et seqq. 16. q. 7. c. 5. hujus tit.*)

Nota II. Jus patronatus dividi:—1.º *In laicale*, in quod alicui competit ex titulo patrimonii profani, sive illud habeat persona laica, sive Ecclesiastica. *Ecclesiasticum*, quod alicui competit ex titulo spirituali, v. g. ratione dignitatis aut beneficii. *Mixtum*, quod aliquibus partim ratione Ecclesiæ, partim ratione patrimonii profani competit: ut si Ecclesia fundum dedit, et Clericus vel laicus ex suo patrimonio aliquam Ecclesiam extruxit et dotavit; tunc enim jus patronatus ratione Ecclesiæ fundantis

^a.—Agitur de hoc in Sexto, et Clementinis *h. t.*—In Decreto 16. q. 5. et q. 7. *Can. 26. cum seqq.*—In Trid. Sess. 14. c. 12. 13. et Sess. 22. c. 11. et Sess. 24. cap. 3. in *fin. et cap. 18. et Sess. 25. cap. 9. de reform.*

erit Ecclesiasticum, et ratione Clerici vel laici ex suo patrimonio ædificantis, aut dotantis erit laicale, adeoque mixtum. Hic adverte juspatronatus de se à principio laicum, mutari posse in Ecclesiasticum, si legitimo titulo, ut donatio, legato etc. transferatur in Ecclesiam, monasterium, Episcopatum aut aliam dignitatem vel beneficium.—2.º Dividitur in *personale*, quod personæ; et *reale*, quod rei inhæret, ut castro etc.—3.º In *hæreditarium*, quod transit in hæredes quoscumque, etiam extraneos: et *gentilitium*, seu *familiare*, quod transit ad posteros ejusdem familiæ, qua extincta, extinguitur. In dubio præsumitur potius hæreditarium, utpote frequentius, quàm familiare.—4.º In *activum*, vel cujus patronus præsentat; et *passivum*, seu *patrimoniale*, vi cujus ex certa familia, civitate aut natione præsentandi sunt.

His præactis, agetur hic de modis acquirendi juspatronatus, de personis eo gaudentibus, de juribus et obligationibus patroni, de probatione et amissione jurispatronatus.

348. Q. I. *Quibus modis primò acquiratur juspatronatus?*

R. 1.º Tribus modis, seu titulis: *fundatione*, dum quis dat fundum pro ædificanda Ecclesia; *ædificatione* seu *constructione*, dum quis suis sumptibus ædificat Ecclesiam; et *dotatione*, dum quis, vel ex integro dotat Ecclesiam, vel ex majori parte, puta assignando redditus annuos pro alendis ministris, et necessitatibus Ecclesiæ. Ità Glossa in *Can. 26. p. 16. q. 7.* isto versiculo:

Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus:

modò adsit auctoritas Episcopi, vel capituli, sede vacante (*c. 25. h. t.*), cum privatorum pactis Ecclesia subjici nequeat sevututi patroni. Non est autem necessè, ut patronus spècialiter sibi reservet juspatronatus, quia ipso jure et facto omnibus patronis reservatur.

2.º Ad acquirendum juspatronatus sufficit unum ex tribus præstare, vel fundare, vel extruere, vel dotare (*c. 25. h. t. Trident. S. 25. c. 9. de refor.*)—Nec obstat textus in *S. 14. c. 12. de refor.* ibi: *fundaverit et construxerit*: nam copulativa hic accipitur pro disjunctiva, ut sæpè fit in jure per *l. 53. ff. de V. S.*—Qui Ecclesiæ dotatæ sufficienter et consecratæ donat sua bona, etiam majora dote, per hoc non efficitur patronus, quia Ecclesiam de non esse non perducit ad esse: secùs si Ecclesia vel non, vel modicè tantùm est dotata, et donatio fieret dotis nomine.

3.º Si unus omnia tria præstat, ille solus erit patronus; secùs si plures, inter quos unum votum est fundanti, alterum ædificanti, et tertium dotanti. Et si unus fundet et ædificet, duo habet vota. Si verò plures dotent vel plures ædificent, unum tantùm habent votum, utpote ex uno titulo.

4.º Si Clericus ex bonis Ecclesiasticis concurrat ad esse Ecclesiæ, juspatronatus acquiratur beneficio talis Clerici, eritque Ecclesiasticum; si verò ex patrimonialibus bonis, juspatronatus sibi, suisque hæredibus acquirat, utpote laicum ex titulo seculari.

5.º Qui in alieno fundo ædificavit Ecclesiam, mero jure fit patronus,

non verò dominus fundi; nisi is ædificationem ratam habeat, et ita fundum præbeat. At si dominus fundi ratam non habeat ædificationem, ædificatum destruere potest stricto jure §. 30. *Instit. de R. D. juncto cap. 4. de N. O. N.*; nisi velit in venditionem fundi consentire. At si Ecclesia jam consecrata, aut saltèm benedicta est, non permittitur domino fundi eam destruere, sed ad æstimationem et interesse agere (*argum. Can. 2. comp. perimus 14. quæst. 6.*)

349. Q. II. *Quibus modis per translationem acquiratur juspatronatus?*

R. 1.º *Donatione* inter vivos, vel mortis causa, vel per legatum (*c. 8. h. t. et c. un. pr. eod. in 6.*) Et quidem, si juspatronatus est personale, sine licentia Episcopi non potest donari aut cedi alicui privato laico, aut clerico; benè verò compatrono, Ecclesiæ, dignitati aut monasterio (*c. 8. 14. h. t. et c. un. eod. in 6. à sens. contr.*), quia per patronos Ecclesiasticos plerùmque melior fit conditio Ecclesiæ; deterior verò per laicos et privatos clericos: At si reale est, cum re ipsa cuicumque donari potest absque ullo consensu Episcopi; quia tunc velut accessorium sequitur conditionem rei tanquam principalis. Si Ecclesiæ suæ donet patronus juspatronatus, et in ea Ecclesia sit unicum beneficium, evadit liberæ collationis; cum respectu sui ipsius servitutum patronatus pati nequeat (*argum. l. 30. ff. de S. P. U.*) Si verò plura sint beneficia, tunc Ecclesia respectu rectoris principalis erit libera; respectu autem aliorum beneficiorum patronata, ità ut rector principalis ad cetera beneficia præsentet.

2.º *Permutatione* aut *venditione rei*, cui annexum est juspatronatus (*can. 40 nemini 16. q. 7. cap. 7. 13. h. t.*), quibuscumque verbis id fiat; modò simonia caveatur, qualis probabilius censetur in eo casu, quo, v. g. castrum venderetur majoris ob annexum juspatronatus habens commoda temporalia: nam commoda ista fluunt ex ipso jurepatronatus; ergò sicut jus istud licitè vendi non potest, ità nec commoda ei annexa. Oppositum docent Garcias, Molin. etc. Certò autem simonia committeretur, si juspatronatus personale venderetur, vel commutaretur pro aliquo temporali (*c. 16. hujus titul.*)

3.º Juspatronatus reale transfertur:—I. Accessoriè per infeudationem, inemphyteuticam, et constitutum usumfructum rei (*c. 7. 13. h. t.*), uti etiam per locationem; *cit. c. 7. ibi: ad firmam*, seu annum censum. Nam ad vasallum, emphyteutam, fructuarium et conductorem transeunt omnes ructus rei; ergò et præsentatio, cum et ista sit fructus rei habentis annexum juspatronatus. Est tamen hic discrimen: nam vasallus et emphyteuta ratione domini utilis habent jus quasi utile præsentandi; fructuarius verò et conductor, in quos utile dominium non transfertur, habent solum exercitium, seu fructum præsentandi, in quo potiores sunt creditore pignorario; cui sicut non licet re pignorata uti vel frui, ità nec præsentare (*c. 18. de sent. et re jud.*)—II. Traditione rei totalis transfertur in maritum jus præsentandi (*arg. c. 7. de donat. int. V. et U. c. 16. de usur.*) Nam in maritum principaliter transfertur dominium civile, et omnes fructus rei dotalis; ergò etiam jus præsentandi, tanquam accessorium: ità Tiraq., Garc., et alii comm.—Nec obstat ratio Abb., Felin. etc. quòd dominium

naturale maneat penes uxorem, nam dominium istud in actu secunda impeditum est; ergo sicut exerceri nequit quoad temporalia, ita ex consequenti nec quoad spiritualia, ne sine fundamento accessorium à natura principalis separemus.—III. Soluta feudo, emphytepsi, matrimonio vel alio simili jure, resolvitur jus patronatus, et cum re ipsa ad suum dominum principalem redit.—IV. Juspatronatus personale, vel jus reale solitariè sumptum, infeudari aut inemphyteuticari nequit, nisi à solo Papa, quia inferior nequit rem connexivè spiritualem in alium transferre contractu oneroso, uti est feudum etc.

4.º Juspatronatus ab uno ad alterum transfertur per ultimam voluntatem, seu successionem ex testamento, aut ab intestato (c. 7. h. t.) Et quidem:—I. Si est jus personale, ad illum hæredem transit, cui testator illud reliquit: secus communiter et indivisè ad omnes hæredes (c. 4. h. t.), neque uni habenti minorem portionem in recompensationem attribui potest, quia hoc simoniacum foret.—II. Si est jus reale, quamdiu hæreditas manet indivisa, singulis hæredibus in solidum competit; præsentatio tamen dividi potest pro alternis vicibus, vel communiter ab omnibus fieri. Facta divisione hæreditatis, juspatronatus reale ei obveniet, cui adjudicabitur res habens illud jus annexum; secus si annexum sit toti hæreditati, manebit penes omnes communiter, et si v. g. ex tribus hæredibus unus alteri gratuito cederet suum jus, iste in præsentando duo vota haberet (argum. Clem. fin. hujus tit. et c. 12 de judic.)—III. Hæres hæreditatem omittens, non acquirit jus patronatus; uti nec hæres saltè extraneus, cui certa res relicta est, cum habeat se instar legatarii (l. 43. C. de hæred. institut.)—IV. Juspatronatus reale cum re ipsa transit ad fideicommissarium: ita Gutier., Molin., Zoes et alii contra Covar., Gomez, Barb. alleg. 71. nu. 9. Nam juxta l. 1 et seqq. ff. ad SC. Trebell. ad fideicommissarium transeunt omnia jura realia, uti et onera hæreditatis; ergo etiam transit juspatronatus, cum hoc cum universitate transeat (c. 7. h. t.)—Nec obstat l. 55. pr. ff. ad SC. Treb.; nam à patronatu civili respectu libertorum non est paritas ad patronatum juris Canonici: ille enim jure personalis est respectu familiæ, et ideo publicatis bonis patroni, non publicatur (l. 4. ff. de jurepatr.); iste verò sæpius est realis, et ideo accessorie cum bonis vel publicatur, vel transit. At jus patronatus personale, uti etiam alia jura personalia, v. g. sepulchri, non transeunt ad fideicommissarium, sed remanent penes hæredes fiduciarios (lib. 42. §. 1. ff. eod.)—V. Si juspatr. est gentilitium, transit ad proximas personas familiæ: et si constitutum est pro familia tantum, ea extincta, extinguitur, atque Ecclesia evadit libera; si verò non est addita particula exclusiva, regulariter transmitti potest ad hæredes extraneos; cum jus Can. admittat talem transmissionem ad hæredes (Can. 25. considerandum 16. q. 7. c. 1 et 3. h. t.)

5.º Privilegio Apostolico acquiri potest juspatr. ob summam potestatem (cap. 2. de præb. in 6.) Hodie tamen conformiter Tridentino sess. 25. cap. 9 de reform. rarè et nonnisi ex causa onerosa, cum expressa derogatione Tridentini, talia privilegia conceduntur.

6.º Præscriptione acquiritur juspatr. Et quidem contra Ecclesiam liberam requiruntur 40 anni cum titulo, et tempus immemorabile sine titulo; contra patronum Ecclesiasticum 40 anni, contra laicum 10 inter præsentés, et 20 inter absentes. Laicis plerumque non prodest præscriptio, nisi per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, (Trident. sess. 25. cap. 9 de reform.), ut infra dicetur.

350. Q. III. Quæ personæ sint capaces juris patronatus?

R. 1.º Regulariter omnes, qui specialiter à jure non prohibentur: nam edictum de patronis est prohibitorium in materia generaliter permissa (Can. 30. et seqq. 46. q. 2.); unde patroni esse possunt:—I. Laici (c. 7. h. t.); nam licet à jure Can. non sint habilitati ad jus eligendi, tamen generaliter habilitantur ad jus præsentandi.—II. Illegitimi et spurii: qui patronatus non tam est honor ex electione quæsitus, quam quædam compensatio et favor, à quo illegitimi non arcentur.—III. Pupilli et minores, cum per suos tutores et curatores Ecclesiam defendere possint. Et quidem, loco infantis tutor præsentat; si verò pupillus discretionem utatur, præsentabit cum auctoritate tutoris: imò etiam sine illa valeret præsentatio, cum pupillus in his spiritualibus non subsit tutori, sicut nec in sponsalibus contrahendis: multò magis minorennis sine ulla curatoris auctoritate præsentare potest, quia in spiritualibus habetur pro majorenni, nisi forsitan consuetudo locorum aliud haberet. Idem dic de filiofamilias.—IV. Femina (c. fin. de concess. præb.); nam femina vel per se ipsam, vel per alium defensionem et curam Ecclesiæ præstare potest. Licet autem jus præsentandi annexum bonis dotalibus transeat ad maritum, constante matrimonio, non tamen jus personale, vel reale annexum bonis paraphernalibus, quorum actualè dominium est penes uxorem.

2.º Incapaces jurispatronatus sunt:—I. Judæi et alii infideles (Can. 30. quicumque fidelium 16. q. 7. à sensu contr.), cum favore Ecclesiæ non sint digni. Si tamen Ecclesiam ædificarunt, tenentur eam dotare, et ista evadit libera: sicut in casu, quo judæus acciperet castrum, cui annexum est juspatr.—II. Hæretici, cum omnibus juribus et favoribus priventur (c. 19. de hæret. in 6.), nisi resipiscentes in priora jura restituerentur. At in Germania tolerantur præsentationes ab hæreticis factæ. Alii excommunicati ipso facto non privantur jure præsentandi, sed ope, quasi exceptionis, seu repulsionis, quatenus Episcopus repellere potest præsentationem, donec patronus absolvatur, nisi necessitas Ecclesiæ aliud exposceret.

351. Q. IV. Quæ sint jura, et onera patroni?

R. 1.º Tria præcipua:—I. Honor, quia consistit in sede digniori Ecclesiæ; attamen extra presbyterium sine baldachino, in honoratiori loco in processionibus, distributione palmarum etc. Item si persona est valde illustris, ut Rex, magnus Princeps, tenentur Clerici ei ad Ecclesiam venienti obviam procedere, in divinis thurificationem ei facere ante, vel post dignitates et Canonicos secundum consuetudinem loci, pacem dare certo instrumento, ut cruce; sed nonnisi post pacem omnibus de choro datam. Sac. Congregat. in Calaguritana 1614, die 5 Julii. Ipse verò

patronus arma, et insignia gentilitia potest in Ecclesia appendere ad posterorum exemplum. Denique extra Ecclesiam Clerici competentem honorem debent patrono, non tamen tantum, quantum liberti patronis, v. g. ne sine venia Prætoris eum conveniant in judicio, cum id jure Canon caveatur.—II. *Utilitas*, seu jus alimentorum in casu, quo patronus ad inopiam redigeretur (*cap. 25. hujus tituli.*), dummodo Ecclesia habeat aliqua superflua, et patronus probet suam egestatem, ob quam se et suam familiam competenter sustentare non possit. Quod si patronus in limine foundationis moderatam pensionem, v. g. fructuum, cum consensu Episcopi sibi reservavit, eam exigere potest; at foundatione jam perfecta, novo onere Ecclesiam gravare nequit (*c. 23. h. t. c. 7. 8. de censib.*)—III. *Præsentatio*, seu oblatio Clerici idonei facienda superiori instituendi ad vacans beneficium, de qua pluribus in *seq. q.*

2.º Onus præcipuum patroni est cura et defensio Ecclesiæ, ne à potentioribus opprimatur, dos et bona illius dilapidentur, vel contra mentem fundatoris in alios usus convertantur (*Can. 34. et 60. Constituisti 16. q. 1.*) Ex hac tamen cura non competit patrono ulla jurisdictio, aut administratio rerum Ecclesiæ, quæ ad solum Prælatum et Rectorem spectat, attento jure comm. (*Can. 18. et seqq. 16. q. 7. c. 4. h. t. Trid. sess. 24. c. 3. sess. 25. c. 9. de refor.*) Ceterum licet *jus advocatiæ* quandoque confundatur cum jurepatronatus (*cap. 23. 24. h. t.*), ubi patronus dicitur *advocatus Ecclesiæ*, sæpius tamen separantur; maxime in Germania, ubi Imperatori competit *suprema advocatiæ* in omnibus Ecclesiis Imperii, ut eas protegat contra violentas oppressiones. Item *jus advocatiæ* competit Principibus et dominis territorialibus respectu Ecclesiarum in suis territoriis sitarum. Jam si concurrant patronus et advocatus Ecclesiæ tanquam dominus territorialis, ei in Ecclesia et processionebus præcedentia ante patronum tribuenda est. Hoc adhuc adde, quod patronus Ecclesiasticus potuerit Ecclesiam vacantem per se administrare de jure veteri (*c. 51. de appell.*); at de jure novo (*Trid. sess. 24. c. 18. de refor.*), constituendus est ab Episcopo vicarius.

352. Q. V. *Quid juris circa actum præsentationis?*

R. 1.º In beneficio patronato Clericus valide institui nequit sine prævia patroni præsentatione: *c. 8. h. t.*, ubi talis institutio dicitur irritanda, seu irrita declaranda, nisi patronus, in cujus gratiam irritatur, suo consensu eam comprobaret. Sufficit autem, ut patronus per se, vel litteras, vel per procuratorem præsentet (*c. 6. de his, quæ à Prælat.*); imò etiam absens præsentari potest, sicut Reges personam absentem nominare solent Romano Pontifici; licet per accidens, si talis persona à superiore esset examinanda, ejus præsentia requireretur.

2.º Si plures sint patroni ut universi, præsentatio facienda est capitulariter, et cons. vitium unius, ut simonia, vitiat totam præsentationem. Secus si plures sint ut singuli: hi verò, si discordent, plures concordantes præsentando prævalebunt, dummodo provisio fieri possit absque scandalo; secus Episcopus liberè providebit: et si neque hoc facere possit sine scandalo, claudet Ecclesiam, et Reliquias inde tollet, ut hoc modo patroni per-

moveantur ad concordiam (*c. 1. 2. 3. h. t.*) De specie hujus interdicti, vide *Gonz. c. 2. h. t.* Si verò vota patronorum sint patria, et merita præsentatorum æqualia, locus est gratificationi, à qua appellare non licet (*c. 24. h. t.*) Ceterum, quia communitas mater est discordiarum, permittitur patronis illa conventio, ut alternis vicibus rectoremque præsentent (*Clem. un. h. t.*)

3.º Præsentatio facienda est:—I. Intra tempus legitimum; secus potestas providendi devolvitur ad Episcopum pro hac vice (*c. 3. h. t. c. 4. et fin. de suppl. neglig.*), nisi justa causa impedimentum obstaret, vel Episcopus ex gratia præsentationem admittat (*arg. c. 2. et 4. de suppl. neglig.*)—II. Tempus præsentationi præfixum pro patrono Ecclesiastico est semestre, seu 6 menses, et pro laico 4 menses (*cap. 22. 27. h. t. c. un. in fin. eod. in 6.*), quod tempus à principio est utile: deinde autem post acceptatam vacationis notitiam est continuum. Ratio congrua, cur patrono laico brevius tempus præfigatur, est: quia laicus in præsentando variare potest, non item Ecclesiasticus. Aliquando tamen ex privilegio laicus habet semestre, uti etiam in patronatu mixto, ubi Ecclesiasticus tanquam dignior, trahit ad se laicum minus dignum ex recepto brocardico, quo dicimus, quod in re communi privilegiatus trahat ad se non privilegiatum.—III. Lite orta inter patronos, si intra semestre, aut quadrimestre præfixum, finire nequeat, præsentabit is, qui antea fuit in quasi possessione præsentandi, licet postea succumbat in petitorio; secus si tantum falso credebatur patronus, et non erat (*c. 19. h. t. c. 24. de elect.*) At si neuter est in quasi possessione, tunc lite non finita, Episcopus liberè providebit (*c. 3. 12. 22. 27. h. t.*), quæ dispositio *cit. c. 3.* probabiliter non extenditur ad casum, quo litigatur de jure eligendi. De hac materia utiliter inspiciet glossam in *cit. c. 24. de elect. et c. 19. h. t.*—IV. Si præsentatio ex quocumque capite non sortiatur effectum, v. g. ex facto Ordinarii, ex renuntiatione seu non acceptatione præsentati, patrono dandum est novum semestre, aut quadrimestre, computandum à die non secuti effectus (*arg. cap. 26. de elect.*), nisi fraus interveniret.

Ex stylo Datarie, si lis inter patronos intra tempus præfixum finire nequeat, provisio beneficii reservata est Papæ ex allegatis per Riganti tom. 3. pag. 279. n. 191. *de Regul. Cancell.*

4.º Præsentandus:—I. Debet esse Clericus dignus, seu instructus qualitatibus in præficiendo requisitis, de quibus *lib. 1. tit. 14.*, et juxta ibi dicta patronus in conscientia, saltim ad beneficium curatum tenetur præsentare digniorem; licet pro foro externo satisfaciatur, præsentando simpliciter dignum et idoneum, quem Episcopus tenetur instituere ad præsentationem patroni laici (*Trident. Sess. 24. cap. 18. de reform.*) Patronus verò Ecclesiasticus, maxime ubi concursus viget, etiam in foro externo obligatur ad præsentandum digniorem (*ibid. v. si verò.*)—Nota, quod si patronus, Ordinario approbante, eam erecto à se beneficio in limine foundationis, vel etiam ex intervallo, ob reservatam sibi facultatem, adjectis conditionem, ut, deficientibus in vocata familia Clericis, possint etiam laici ejusdem familie fructibus beneficii sic erecti gaudere, cum onere

per capellanum satisfaciendi missarum oneribus, tunc poterunt etiam hi dictos fructus percipere, non jure et titulo beneficii, sed jure secularis administrationis, donec aliquis veniat de dicta familia, qui sit Clericus, absque onere recitandi horas Canonicas, ut ex rationibus allegatis et receptis à Congregat. Concilii in *Senogallien. Capellania* 9 Maji et 6 Junii 1750.—II. Si in præsentato requiratur specialis qualitas ex fundatoris voluntate in favorem aut decus Ecclesiæ, v. g. ut sit doctor in Sac. Theologia, vel sacris Canonibus, præsentatio destituti hac qualitate non valet, cum favori publico Ecclesiæ renuntiari non possit (*c. 12. de foro comp.*); secus si qualitas ista requireretur ob favorem privatorum, v. g. consanguineorum, et isti consentirent.—III. In beneficio patrimoniali pro certa familia, si cautum est de presentatione proximioris consanguinei, is præsentandus est, censeturque proximior secundum computationem juris civilis; cum successio familiaris in beneficio imitetur modum successionis hæreditariæ. Et si plures concurrant ejusdem gradus, dicuntur nulli præferendum esse agnatum cognato: sed cum id jure definitum non sit, et aliunde cognati agnatis exæquentur, censeo locum esse gratificationi, ceteris paribus; vel patronus omnes præsentare debet, ut Episcopus unum ex eis eligat digniorem; vel si æquè digni sint, gratiam uni præ altero faciat. Legitimati per rescriptum, si ad beneficia habilitati sunt, præferendi erunt remotioribus consanguineis; nisi fundator eos à præsentatione exclusisset: at si beneficium fundatum sit generaliter pro consanguineis, non expresso gradu proximitatis, patronus quemcumque, etiam remotiorem consanguineum præsentare poterit, cum ita satisfiat menti fundatoris.—IV. Pater præsentare potest suum filium ad Ecclesiam patronatam; modò aliàs sit idoneus, cum id nullo jure prohibeatur, et filius quoad spiritualia habeatur pro patrefam.—Nec obstat *c. 15. h. t.*; nam ibi solùm prohibetur, ne pater propria auctoritate suis filiis Ecclesias concedat.—V. Patronus se ipsum præsentare non potest (*c. 26. h. t.*), cum id avaritiam et ambitionem sapiat; ob quam neque aliquis se ipsum instituere potest (*cap. fin. de institut.*) Excipe nisi patronus à compatronis præsentetur (*arg. cap. 33. de elect.*), vel nisi Episcopus proprio motu, aut ad supplicationem patroni, eum instituat, ut decidit Rota in Regiensi 1624 die 15 Jan., quia tali casu non ingerit se, sed gratiam ab Episcopo oblatam acceptat.

5.º Patronus tam Ecclesiasticus, quàm laicus potest simultaneè plures præsentare ad idem beneficium; nam hoc favorabile est Ecclesiis, et nullo jure vetitum. Quo casu si merita præsentatorum sint inæqualia, Episcopus ex regula generali tenetur eligere digniorem; si verò merita sint paria, locus est gratificationi (*c. 24. h. t.*), neque tunc Episcopus eis præferre potest extraneum digniorem non præsentatum (*c. 8 et 14. h. t.*), quia ex necessitate juris obligatur ad eum instituendum, qui præsentatus fuit; imò si dignior præsentetur à patronis paucioribus, et similiter dignus à pluribus, dignus præferendus est digniori; quia in tali casu dignior non præsentatur cum effectu, eo quod pro digno stent potiora vota.

* Circa præsentationem ad parochialem notanda sunt responsa Be-

fed. XIV ad dubia sibi proposita ab Archiep. Florentino in epistola *Reddita nobis* 9 April. 1746.—I. Patronum Ecclesiasticum teneri in foro externo præsentare ad beneficium curatum magis idoneum, et magis dignum inter approbatos ab examinadoribus.—II. Episcopum debere beneficium conferre præsentato à patrono, absque eo quod inquiret de illius judicio, si inter axaminatos nemo de hoc queratur; si verò sit qui queratur, teneri in dictum judicium inquirere.—III. Admittendam esse appellationem in devoluto tantum, interpositam ab eo, qui se digniorem existimat, et posthabitus est, non retardata possessione præsentati, si Episcopi et patroni judicium de magis digno conveniat; si verò non conveniat, tunc si quis ex approbatis ab examinadoribus, et tanquam magis dignus prælectus à patrono, putet se gravatum esse ab Episcopo, et ideo appellat, ejus appellationem operari debere ad effectum suspensionis. et interim Ecclesiam parochialem remanere sub œonomo, donec lis finiatur.

6.º Semel facta præsentatione, petronus Ecclesiasticus variare non potest; bene verò laicus, re integra: non quidem privative, ut priorem præsentatum excludat, sed cumulative ut alterum ei adjiciat, et electionem Episcopo relinquat (*c. 5. 24. 29. h. t.*) Ratio disparitatis est, quia Ecclesiasticus meliorem notitiam Clericorum habere præsumitur, et longius tempus ad præsentandum habet: secus est in laico, cui rationabiliter variatio ista permittitur, etiam hæredi, non tantum semel, sed probabiliter etiam pluribus vicibus, ut eo ligitur ex *c. 24. h. t., et Clem. 2. eod.* præsertim, cum variatio ista sit Ecclesiis favorabilis. In patronatu mixto variatio ista non extenditur ad Ecclesiasticum, quia non decet, ut laicus trahat ad se Clericum.—II. Si patronus det primo præsentationem juramento firmatam, licet variare non potest; cum juramentum hoc servari possit absque dispendio salutis; si tamen Episcopus secundum præsentatum instituere, valida esset institutio; sicut matrimonium de præsentati, non obstantibus aliis sponsalibus juratis.—III. Si Episcopus præsentatum idoneum injustè rejecit, is appellando non rescindit institutionem secundi instituti (*c. 29. h. t.*); sed Episcopus tenetur ei de alio beneficio providere, *ibid*—IV. Si lite pendente, unus ex colligantibus institutus est, non licet patrono variare (*c. fin. ut lit. pend. in 6.*); si verò neuter ex præsentatis institutus est, patronus variare potest, adjiciendo alterum colligantem ab alio patrono præsentatum; non verò extraneum, ut pluries decidit Rota, ne scil. lites litibus augeantur.—De institutionibus præsentatorum vide supra *tit. 7. de inst.*

353. Q. VI. *In dubio de jure præsentandi cui incumbat onus probandi?*

R. 1.º Patrono id prætendenti: nam Ecclesia de jure comm. præsumitur libera, donec probetur eam esse subjectam servituti patroni (Trident. *sess. 25. c. 9. de ref.*)—2.º Magnates et universitates, in quibus præsumitur usurpatio et non legitima acquisitio juris patronatus, obligantur ad strictissimam probationem ex instrumentis authenticis; probatio verò ex tempore immemoriali non aliter eis prodest, nisi probent per scripturas authenticas, quòd saltè per 50 annos continuæ præsentationes ab iis factæ suum effectum sortitæ fuerint (Trid. *loc. cit.*); tenet tamen Garcias

et alii, quòd, si Scripturæ præsentationum deperditæ sint, testes admitti possint, qui testentur de scripturis super continua presentatione confectis, et de earum tenore (*arg. c. 12. de privil.*) Hæc tamen adeò stricta probatio non requiritur, si non contra Ecclesiam, sed contra privatum exigitur; quia privato jus non assistit: vel si aliunde cesset præsumptio iniquæ usurpationis, ut si institutor æquè potens fuit ac patronus, ut non facilè sineret hujus juris iniquam usurpationem.—3.º Privatus contra Ecclesiam facilius probat juspatr., putà ex instrumento authentico, ex tempore immemoriali quo admisæ sunt presentationes, ex fama cum aliis adminiculis, antiquis monumentis, honoratiore loco patroni etc.

354. Q. VII. *Quis derogare possit juripatronatus?*

R. Hodie regulariter solus Papa: non quidem pro placito, sed ex justa et gravi causa; cùm jus quæsitum sine tali causa neque Princeps tollere possit. Imò Papa patrono laico non censetur præjudicare, nisi id exprimat specialiter; siquidem patronatus laicus habetur ex causa onerosa, et ideo sub generalibus reservationibus non venit; benè verò patronatus Ecclesiasticus, qui habetur ex causa gratuita. Unde nec Legatus à latere tam facilè derogare potest patronis per Trident. sess. 24. c. 19. *de reform.*, quamvis olim sibi reservare potuerit beneficia juspatr. Ecclesiastici (*c. 28. h. t.*), neque Episcopus ea potestate pollet, v. g. ut præsentatum idoneum rejiciat, vel Ecclesiam patronatam alteri uniat sine consensu patroni: multò minùs, ut Ecclesiæ qualitates in fundatione expressas mutet, etiam de consensu successoris patroni (*c. 8. 14. 20. h. t. Clem. 2. de Relig. domib. c. 33. de Præb.*)

355. Q. VIII. *Quibus modis juspatronatus amittatur?*

R. 1.º *Ex delicto*: cui annexa est privatio talis juris, uti sunt: cædes rectoris vel beneficiati Ecclesiæ patronatæ, (*c. 12. de pœnis.*), hæresis, simoniaca venditio juspatr. (*cap. 6. h. t.*), iniqua honorum Ecclesiæ usurpatio (Trident. sess. 25. c. 9. *v. nec dictum jus, de reform.*), crimen læsæ majestatis, vel aliud inducens confiscationem honorum, quibus annexum est juspatronatus.—2.º *Sine delicto* amittitur juspatronatus voluntaria cessione (*cap. un. h. t. in 6.*), unione cum alia Ecclesia ex consensu patroni (*c. 8. de constit.*), non usu, extinctione familiæ, extinctione Ecclesiæ: quo casu, si patronus monitus nolit, et alius reædificet et dotet Ecclesiam, iste acquirit juspatronatus.

TITULUS XXXIX.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS ET PROCURATIONIBUS. ^a

356. *Nota* Censum generaliter accipi pro quacumque annua pensione; hic autem *Census* significat annuam pensionem ex proventibus Ecclesiæ dari solitam. *Exactio* est: contributio pecuniæ; vel ordinaria, quæ singulis annis penditur; vel extraordinaria, quæ ex causa necessitatis imponi solet. *Procuraciones* sunt: victualia moderata, quæ Episcopo, vel alteri nomine ejus visitanti Ecclesiam præstantur.

357. Q. I. *Quis possit Ecclesiis censum imponere?*

R. 1.º Papa ob generalem administrationem (*c. 8. de priv.*)—2.º Episcopus in limine fundationis (*c. 16. h. t.*), vel in consecratione Ecclesiæ (*Can. 30. Eleuterius 18. q. 2.*), vel si legitimè concedat, v. g. Regularibus aliquas Ecclesias, aut exemptionem à sua jurisdictione (*c. 21. h. t. c. 6. de relig. domib. c. 9. de his. quæ à Prælat.*)—3.º Patronus in limine fundationis de consensu Episcopi (*c. 23. de jure patr. c. 24. de elect.*), non verò ex postfacto (*cap. 7. 15. hoc tit.*)—4.º Ex nova causa justa, v. g. pro necessitatibus Ecclesiæ cathedralis, debitis exolvendis, pro erigendo necessario seminario Episcopus potest novum censum imponere, aut veterem augere (Trid. sess. 22. c. 8. *de refor.*), modò accedat consensus capituli, et census usui Episcopi non applicetur (*c. 7. h. t.*), nisi eo casu, quo Ecclesiam à sua jurisdictione eximeret, vel eam monasterio concederet: tunc enim in recognitionem prioris subjectionis et gratiæ acceptæ, pensio annua Episcopo dari potest (*c. 6. de relig. domib.*) Ceterùm ex solo censu annuo non probatur subjectio Ecclesiæ, vel monasterii; quia talis census ex alio capite solvi potest, v. g. vi fundationis in signum libertatis datæ etc.; nisi in annua præstatione dicatur, vel ex circumstantiis colligatur, eam fieri ratione subjectionis: quo sensu procedit *cap. 2. h. t. ibi: ideo enim tributa præstatis, quia hæc est probatio subjectionis.*—De jure, et possessione, et amissione censuum idem proportionaliter sentiendum, quod de aliis juribus.

358. Q. II. *In qua moneta solvendi sunt census aut debita antiqua?*

R. 1.º Si conventum est de certa specie monetæ, et numero, v. g. ut solvantur 10 aurei in specie, tunc in tali specie et numero solvi debet, sive valor crescat aut decrescat (*Arg. l. 99. ff. de solut.*), quia contractus ex conventionem legem accipiunt, nisi aliud præscriptione fieret; vel moneta prior non esset acquisibilis, quo casu solvendum esset in moneta alia ejusdem æstimationis (*arg. c. 19. h. t.*)

^a—Agitur de hac materia in Sexto, Clementinis, Extrav. comm. h. t.—In Decreto 10. q. 1. 2. 3. et Can. 37. cum seq. 41. q. 1. et Can. 20. in fin. cum seqq. 25 q. 8.—In Trid. sess. 24. c. 5. *v. interimque de reform.*